

Dejan Ilić

ŠEST RAZGLEDNICA IZ ITALIJE

Bolonja

*Kao kad se sa zemlje u Karizendu zuri,
s nagnute strane, dok oblak u suprotnom
smeru plovi...
Dante, Pakao*

Pitate se da li je baš tako bilo, kao na starim gravirama, u trinaestom veku. Sto, po nekima i sto osamdeset kula, kao arhaična prefiguracija modernih oblakodera, džinovski monoliti, Menhetn u malom okružen bedemima. Ali čemu, gde je objašnjenje, znakovi taštine, statusa, krvi, moći, osmatračnice ili utočišta u burnim vremenima. Samo se u nekim, nižim, stanovalo, češće zatvori, mučionice. Kao što ni sukobi stranaka, za papu ili cara, odmazde pobednikâ, gubitak funkcije, ne objašnjava njihovo postepeno nestajanje tokom narednih vekova. Ostalo ih je dvadeset i dve, krivi tornjevi, koje niko nije srušio ili se nisu srušili sami. Blizanci koji čekaju svoje milosrdne anđele, *ground zero* istorije. Mamci, zaboravljeni u vazduhu.

Zvezda

Palmanova

Da je nastao kao *land art*,
bio bi i zanimljiv, iz aviona,
ovaj gradić u obliku devetokrake
zvezde. Zamišljen u vreme Utopija,
kao vojno uporište u strahu od Turaka,
koji nikada neće stići iz svoje
tatarske pustinje, ovaj projekat
ostaće kao svedočanstvo besmisla
jednog straha i jedne estetike;
pa ipak, pod zaštitom Uneska,
ljudi dolaze da ga razgledaju,
a nekada je, u nedostatku žitelja,
naseljavan prestupnicima.

Osećaj nelagodnosti, iste ulice,
ista šema, kao da hodate po planu
a ne gradu, nigde niste na nekom mestu,
veliki trg, to da, napokon otvaranje,
ali zvonik katedrale, skraćeni i kljast,
da se ne bi video iz daljine, opet u vojne
svrhe, mučan je arhitektonski detalj
ovog promašenog poduhvata.

u Raveni

Radionice i prodavnice mozaikâ,
botteghe, imate utisak da stalno neko
kucka u ovoj tišini i lepi komadiće
kamenâ ili stakla, izumeva figure,
turista nema, jer ovo nije mesto
za razgledanje, nema distance,
uvlači vas direktno u svoje dubine,
mrak, i iza mrak, i još jedan mrak,
usisava a ne guta, osvetljava
i obavija, vizantijska bazilika
i varvarinov mauzolej, nalik
ogromnom šlemu, tako su
različiti, ali kao da ih je ista
svestrana ruka sazdala, i podovi,
podovi koji nisu zemlja
i nisu oslonac za stopala,
već pista za hodanje na prstima.

Akvileja

Još pamte Atilinu opsadu, srušene
zidine i spaljeni rimski grad, brdo
koje su njegovi vojnici, donoseći zemlju
u svojim šlemovima, napravili samo
za njega, samo da bi on, najslavniji od svih
varvarskih zapovednika, mogao da gleda
kako se u pepeo pretvara zlato vekova.
Ono drugo zlato pak ne ostaviše mu,
nego ga sakriše u tek iskopan bunar
te pobiše kopače, da nikada
ne odaju trezor.

U prošlosti, prestonica desete
regije, i sada je velika, ova uzvišena,
tiha varošica, s nešto malo duša
i bazilikom iz četvrtog i jedanaestog
veka, ostacima foruma, luke i puteva,
Via Flavia, Via Postumia, Via Annia,
što razvode vojske diljem Carstva.

A mi, gde smo mi u svemu tome,
odseli u kamping kućici, s malom
verandom ispred, i pogledom
na ravnicu i retke pinije i reku,
i tamo dalje ka laguni i moru, i još
dalje, skroz u daljini, prema drugoj
laguni, preko puta, u čijoj se
izmaglici, verovatno pomalja,
i osmehuje, *Serenissima*.

na Torčelu

Nastali su tako što su se
sklanjali, u bežaniji, s traumom
od Atile, koja će se potom pronositi
kroz vekove. Osnivački čin, dakle,
bilo je temeljno razaranje, Longobardi,
Huni, trebalo je krenuti
ispočetka.

Nojeva barka u laguni, ali ubrzo
razgrađena i ugrađena u veći i sjajniji
grad koji će zavladatai morem. Potom
napuštena i zaboravljena.

Ono što je ostalo, malo je,
zatravljeni, pošljunčeni plato
ispred vizantijske crkve, poneko
drvo, ostaci, ali sve mirno, prisno,
ograđeno zidovima, malo je,
ali dosta je.

I još nešto, *Atilin tron*,
oglodan vremenom, preko puta crkve,
na kome sedi dečak i maše, bič božiji
samo u sećanju kamena.

Linija horizonta

lombardija, panonija, reči,
ravnica, sve ostalo je različito.
Ni traktori nisu isti, ni kombajni
što me ovde svakoga dana bude
u pet izjutra. Veći su, i živih boja,
snažniji i odlučniji i blistaju,
to znam, iako ih ne vidim,
jer još je mrak, odlaze, prati ih
lavež komšijskih pasa,
odlaze, idu, sve je različito
ali i isto, svaki na svoju
njivu, svoje parče zemlje
koja je dala i strpljivo čeka.